

Z E M P L É N.

Társadalmi és szépirodalmi hetilap.

(Megjelenik minden vasárnapon.)

ELŐFIZETÉSI ÁR:
 Egész évre 6 frt.
 Félévre 3 „
 Negyedévre 1 frt 50 kr.
 Bérmentetlepek levelek csak ismert kezektől fogadtnak el.
 Kéziratok nem adatkak vissza.
 Egyes szám ára 20 kr.
 A nyilvántartás minden garmond sor díja 20 kr.

HIRDETÉSI DÍJ:
 Minden egyes szó után 100 szóig 2 kr.
 Azonfelül 1 kr.
 Kiemelt, díszbetűk s körzettel ellátott hirdetésekért törmérték szerint, minden centiméter után 3 kr. számítottak.
 Állandó hirdetéseknek kedvezmény nyújtatik.
 Hirdetéseket a „Zemplén” nyomdájába küldendők.

A nevelés, mint az iparnak legfőbb tényezője.

Minél többet foglalkozom azon kérdésekkel, melyek hazai iparunk fejlődésében lényeges szerepet játszanak hivatva: annál eclatásabbul nyilatkozik előttem azon kétségtelen tudat, hogy egy szervi baj rágódik még az ipar előbbre vitelének akadályá közül és e szervi baj, a műveltségnek kellő hiánya.

A művelt embernek gondolkodása is művelt lesz; a házi tüzhely éltető melege bár mindenki előtt kedves léssen és így a művelt embernek is legkedvesebb a maga ismert otthona; mégis inkább ki fog tekinteni ez, a nagy világ nyüzsgő zajába, ahol szemek önkénytelen megállapodnak azon kultur népek törekvésein, akik egy vagy más szakban a folytonos tökélesbülés zászlója alatt haladnak előre.

Az egyszerű csekély nevelésű ember azonban csak ott marad a házi tüzhely melegénél, becsületes szorgalommal elvégzi a maga iparos teendőit; de midőn hazája iparának mohos redőit a fejlődés jelszavával igyekszik egy-egy törekvő egyén hangos panasza megtisztítani; az egyszerű és neveletlen iparos érdektelen közönnyel viseltetik a meg-megindult mozgalom iránt és a jó lsten áldáshozó kezeibe ajánlja a magyar ipar fejlődésének lehetőségét.

Régen mozgolódik már egynéhány veterán bajnoka a magy. iparnak azon: hogy hazájának iparát, — melyhez igen valószínűen létkérdésének elve is van csatolva, — kiragadja a bedagadt posványból és megadja a fejlődésnek irányát; de fájdalom a buzgalom vagy kiáltó szó, eredmény nélkül a pusztaságban, vagy pedig nem egyéb, mint egy csomó üdvös eredményeket rej-

tegető megállapodásoknak, siralmas meddön maradása.

A legközelebbi iparos kongresszus is szép és nagy remények között kezdette meg pályafutását, de hogy a lelkesültség mennyiben felelt meg az üdvös eredmény elérésére; azt a jövő minden bizonynyal ki fogja mutatni

Pedig ez a nagyszerű magyar iparos kongresszus is, melyet oly lázas hévvel indított meg egy pár nevezetesebb korifeus, melyet a sajtó és közvélemény minden irányban pártfogolt, bizony, bizony csak törpe minoritása volt a magyar iparosoknak; akik pedig ha egy általános nemzeti mozgalom megindítására vállvetetten közreműködnek és megértenék a vezéreknek üdvöst akaró programjait; ugy bizonyára egy nagy aggodalomtól szabadítanak meg hazánknak csüggedező anyagi helyzetét.

Régen mondták és így csak ismétlem: hogy hazánknak csak egy ágába lehet a reménység erős fogával belekapaszkodni és e reményág: az ipar. Mert nekünk a természet nem volt fukar megadni a finom tárgygyá feldolgozható nyers anyagot, amit ha nem Anglia vagy Franciaország gyárai dolgoznának fel, hanem a fejlődés utain haladó magyar iparos teremtné meg; ugy bizonyára nekünk lenne legtöbb alkalmunk a versenyképesség terére lépni és a jó és jutányos ár mellett eladott magyaripar cikkeivel magunknak biztos piacot szerezni.

De a versenyképesség csak akkor válhatik bevégezett ténynyé, ha iparosaink átfogják látni, hogy a külföldi ezer és ezer vívmányaival mily óriási magaslaton áll felettünk s csak ugy léphetünk fel mellette fejlődő iparunk kidolgozott cikkeivel, ha képesek leszünk az összehasonlított tárgyak

mellett a külföldei előtt kellő értékére leszállítani s ha kettőzött szorgalommal tökéletesítjük a kézműipart oly fokig, hogy ahhoz csak egy lépés kell és belejutunk a gyáripar megtökéletesített titkaiba.

Óriási nagy azonban az az ut, melyen a gyáriparig keresztül kell menni a kézműiparosnak és ha odáig elért, még akkor is előtte áll egy nagy megoldásra várt kérdés; a lehetőség kérdése.

Azonban fel sem csigázom gondolatomat a gyáriparig, teljesen meglegészem azzal: ha a kézműipar hazánkban a virágzás fokára fog emelkedni; mert ez a későbbi fejleménynek ugyis előlépcsője lesz.

De igen is merészen alkotom meg gondolatomat azon irányban: hogy az iparososztály művelődés tekintetében haladjon előbbre és nevelje fiait az ismereteknek azon fokáig, melyet egy művelt iparostól méltán vár a közvélemény.

Ugyanezért létesítsünk Magyarorszában alsó ipariskolákat, melyek kézműiparosaink műveltségének legyenek magvetői és ezen ipari iskolák vezetőiül oly alkalmas egyénekről gondoskodjunk, akik nemcsak buzgalommal, de biztos ismerettel fognak hazai iparunk előmozdításának keretében munkálkodni.

Nem a közép ipariskolának felsőbb ismereteit óhajtom én még most iparosainknál: ugyanezért nem is látom helyén valónak a közép ipariskola tendenciáját midaddig: míg az alsó ipariskolák iparos növendékei egy oly biztos alapnak jutnak birtokába, melyre a közép ipariskolai tananyagot fel lehet építeni. Mert kezdés nélkül teremteni; fundamentum nélkül talakat és tetőt építeni lehet ugyan, de legtöbbszörre kártyavár szokott az ilyen munkálkodás lenni.

Művelt iparosokat képezzünk tehát a

TÁRCZA,

Nem volt párja.*

Nem volt párja a faluban Kerekcs Andrásnak; Sirtak is a lányok, mikor Vitték katonának; Hej de legjobban siratta, Szeretője, Piros Panna.

Párja nélkül kis gerlicze Ugy búsul az ágon; Nincs már neki boldogsága Ezen a világon. Hej, míg András csatán rekedt: Panna szive kettérepedt.

Tele van az egész világ Szomorú hírekkel. Tele van a vitéz teste Fájdalmas sebekkel. Hej, de azért vágyva siet, Pannát látni, a jót, hivat.

Legszébb lány volt Piros Panna Három vármegyébe. Siratta is a teritőn, Egész falu népe. Hej, de nem siratta ugy más, Mint babája, szegény András; Szeretője — szegény András!

*) Mutatvány Visky Bálintné megjelent „Költeményeiből.”

Két év

„Az én életem regényé“-ből.

(Folytatás.)

De végre is kisvártatva, megadta a választ. Egy egész üteg egetrázó bömbölésével felelt a a rozzant két honvéd-ágyu bágyadt hangjára. Alig hangzott el az ellenséges dördülés s a léget hasító golyók sivitő füttyei: páni félelem fogta el a falusi „népsereget” — és mint szétriad a „kotlóalj” csirke-család, ha a magasban koválygó héja közibe csap: ugy szaladt széjjel s szökött eszeveszettezen s meg sem állt, mignem elérte otthonját.

Most már csakugyan nem maradt több küzdő a csatatéren, mint az a 200 honvéd, egy néhány lelkesebb városi polgár és vagy 20—25 tüzér négy ágyucskájával.

Mit tegyen ez a maroknyi nép egy harminczszor is nagyobb, jól felszerelt s gyakorolt hadsereggel? Azt, amit tett, amit nem hinne az ember, ha csakugyan meg nem történt volna. Es tette ugy, hogy a „a nap megállt felettök bánni a csudát!...

A folyó lévén a két ellenfél között, ember-ember ellen nem küzdhetett; a golyók küzdöttek ott. Ez a csata, a golyók, az ágyuk csatája volt...

Mintha most is látnám, mintha most is hallanám annak a bakancs nélküli desolált külsejű cigányhonvédnek lövöldezeit, ki a csatár-láncz utolsó szemét képezve, ott foglalt a legszélén állást, melytől kis távolnyira a lőtávolon kívül

eső bokrok között, átellenben a munkácsi Bazilita zárdával én és a „Guk” közül egy-kettő lelkenedve vártuk, mi lesz már ennek a vége! Mintha most is látnám, mint rejtőzött egy parti fűzfa mögé, mint töltötte csaknem önkívületben fegyverét, mint sütötte azt a tulpart felé, akár látott ott ellent akár nem. Fulemben cseng még most is az a reszkette imádkozó hang, meg-megszakítva a puska durranásától: „Miatyánk... ki vagy... mennyekben, — puf — szent... legyen... a te... neved... — puf! — jöjjön el... a te... országod... — puf! — legyen... meg... szent... akaratod... — puf! — stb...

Ezek az imádságba göngyölt golyók és az az egy év előtt még papnövendék, most ismeretlen, igénytelen honvédtüzér: Andrekovics verte meg az ellenséget a bérczormán felállított két ágyujával; az ő lövegein repült át a halál öldöklő angyala, azokon szállt át a rombolás pusztító szelleme!...

Minő lövések voltak is azok.

— No, — szólt Andrekovics — most az ellenségnek azt az ágyuját, — aztán amaz, — végül az innessöt fogom leszerelni. — És ugy lön! — És izre törve estek össze a kerekék... földre zuhantak a nehéz ágyuk; — nem valának többé használhatók!

De ez még mind semmi, — még az is semmi, hegy a magasból könnyen belátható és czélba vehető ember-tömeg, közlegény és tiszt, ló és lovag, hullott, mint kassa alatt a rend: hanem az volt valami, midőn az ifju tüzér így fejezte be:

— No most azt a fehér lovas tisztet adom a földnek lovastól,

kézműipar virágzására; úgy azonban, hogy ezek a korszellem iránt ne maradjanak meddők, hanem szakmájuk tökélesbülésének utait mindinkább inkább egyengessék.

Igy azután sikeres lesz a korifeusok üdvöset célzó munkálkodásaik.

Végre ha a szabadipar törvénye egy kis revízió alá jön és kiragadtatik az ipar egyes ága a méltatlan kontár kezeiből: akkor, de csak is ekkor lehet a kongresszus figyelemreméltó intézkedéseit végérvényesen eredményhez juttatni.

Kovács Zoltán.

A méh.

Befejező czikk —
Gross Róberttől.

A méh első lakhelye biztosan meg nem határozható, azonban történetileg bebizonyítható, hogy a méhek ős idők óta az ó-világ mérsékelt földövü részén laktak; az emberek által fákból, sziklarepedésekbe és a föld lyukaiban stb., föltaláltatván kihasználva lettek. A méhészet első kísérlete abból állott, hogy a méhészek (Imker) a méhrajokat lakásukban fölkeresve mézkészletüket elszedék és csak később lettek a kényelmeség kedvéért egészen ép fák kivájjá, melyekbe azután a méhek szivesebben átköltöztek és jobban érzék itt magokat, mint a természetes üregekben. A mindig egoistikus ember csakhamar azt tapasztalta, hogy kényelmével jobban öszhangzik, ha az egyes méhrajok órányira szétszórt helyeiről egy helyre hordatnak össze.

E célból az illető farészeket kivágták és odu-kas nevezett alatt az erdők alkalmas részeiben fölláttatták; miáltal az erdei méhkeretek keletkeztek, mig nem későbbi időkben ez is kellemetlenné válván az odu-kasok a házi kertekbe szállítottak át. Ezen odu-kasok a legkülönfélébb változásokat mentek keresztül, részben a méh előnyére, részben annak hátrányára és még mai napig is ezek a legelterjedtebb méhkasok, különösen Oroszországban és Éjszakamerikában, hol kizárólag ilyeket használnak. Azonban az éleseszség által vezérelt emberi szorgalom a méhészet folytonos javítása mellett a legkülönözőbb alakú és fajtájú méhkasokat hozta létre a legkülönfélébb anyagokból; mig nem 1835 ben Dzierzon Jánosnak, porosz-sziléziai karlsmarki plébánosnak sikerült elmozdítható sejt-építést létrehozni; miáltal hosszabb időre a méhészet irányát változhatatlanul teremtette meg s így a legokszzerűbb méhészet megalapítója lett. Dzierzon újításág, mely a méhészet terén epochát képez, az egész méhészet rabló gazdálkodás volt és csak is ezen újítás enged rationalis méhészetet; ennek segélyével tanultuk ismerni a méhraj tagjainak (királynő, here, munkás) öszműködését, valamint a méh rendes és tanulságos házi életébe ez által pillanthatunk be tisztán, hogy általa a természet végtelen bölcsességét ezen alig észrevehető kis méhecskében is csodálhassuk.

Mielőtt a Dzierzon-féle méhkas leírását megkezdendők, azon kérdésre akarunk felelni: Milyenek kell lenni a czélszerű méhkasnak, mely nélkül még a legkitünőbb méhész is csak tökélytelen állit elő és méheit soha sem képes kihasználni? Csakis ezen kérdésre adandó felelet teljes

És úgy lön... És a másik perczen felvillant az ágyu s a harmadik perczen nem volt többé fehér ló, nem, a lovagnak — lába... És ez a lovag ő volt maga b. Bubna a tábornok, a vezér!

A vezérét, ágyuit vesztett sereg elveszté lélekjelenlétét is — és futott elvesztesen arra, merről jött. A magyar ágyuk hagyják futni, elhallgattak; a kétszáz honvéd nem üldözte a haterzer menekülőt, arany hidat csinált az ellen-ségnek...

El is futottak mind, csak a halottakat s a nyöszörgő sebesülteket hagyják a vértől ázott mezőn.

És most következett az, mit hiven leírni nem lehet. Az a kétszáz honvéd és az ifju hős tüzér nem a maga lábán jött a városba; vitték őket trónuson, a diadalöröm, a lelkesültség, a hála trónusán: ezerek vállain, ezerek karjain. Egy-egy bálványozott hadisten volt mindenik, körülönlöve, körülrajongva és elhalmozva a dicsősítés minden lehető tüntetésével, a hála minden alaku nyilatkozataival. Az ismeretlen tüzér neve ismerette lett egyszerre s szájról-szájra járt ezer-nyi ajakon...

Ez volt a podheringi csata 1849. tavaszán. Ezek voltak az ő hősei, ma ismét ismeretlen, elfeledett hősei!

Pedig illik, hogy legalább az a nemzedék, mely bámulva látta, csodálta tetteit, enyészni indult emlékeiket fel-felelevenítve, tanítsa az utókort, a történet ismert hősei mellett tisztelettel adózni ez elfeledetteknek is.

kimerítése és a Dzierzon-féle kaptár ismerete által lesz a Dzierzon féle újítás magas értéke világossá.

Czélszerűen alkalmazott lakásnak a méhet minden idő viszontagságtól, minden ellenségétől és elősdiétől megóvnia kell; télen meleg, nyáron hűvös legyen és legalább 3—4 ezer köbhüvelyk belvös legyen birnia. Dél idején a lecsapódott vízpárak-ürrel kell birnia. Dél idején a lecsapódott vízpáraknak a méh téli lakása fölött, a tetőzetten szabad csak cseppalakjában megjelenni, hogy a méh anélkül, hogy a téli szállását elhagyná, szomját lecsillapit-hassa. Oly szerkezettel kell ellátva lennie, hogy a belürről tetszés szerint megnagyobbíthatassuk, vagy kisebbíthessük, valamint az ivadék elkülönítése a méztől lehetséges legyen; azonkívül birhat egy, sőt két nyílással, de semmiféle repedésnek sem szabad rajta lenni stb. Végül a méh lakása könnyen hozzáférhető és elszállítható legyen, nemkülönben olcsó és a szemre kellemes. A főntebb kérdésre adott feleletből kiviláglik, hogy a kas vagy kaptár helyre állításához a legkülönfélébb anyagok alkalmazhatók; a belső ürnök azonban derékszögűnek kell lennie; mert csak is ilyenben lehet a sejteket alakjuk és nagyságuk megtartása mellett tetszés szerint egyik helyről a másikra áttenni; ez oly tulajdonság, mely az áthelyező sejt-készítés legnagyobb előnyét képezi.

Dzierzon a sejtek áthelyezhetőségét az által érte el, hogy az általa készített kasokba gerendásc-kákat állitott be, melyek 1/4" vastag és 1" széles léczekből állottak, ezek mindegyike 3/8" szögcs-késsel volt ellátva, miáltal a sejt-közök képez-tettek.

Berlepsch báró Dzierzon legnagyobb tanítványa ezen szerkezetet javitá, amennyiben ezen gerendásc-kák helyett teljes kereteket, ráamákat alkalmazott a kaptárba. Nagyon messze vezethetne a mozgatható sejtek tekintetében készített összes kombinációknak fölsorolása, miért is csak az általam használt és ismételt a méhészet czéljára alkalmazott kaptárt fogom tüzetesebben leírni.

Ez a morva egyleti-kaptár.

Az alanti adatokban a méretek méhhüvelykekben értendők, melyekből 1" = 5 munkás; vagy 4 sejt = 11 3/4 bécsi vonal.

Az egyleti kaptár 3/4" puha deszkákból van készitve. Első és két oldalfala kettős, úgy, hogy a kettősfal között 2 1/2"-nyi tér marad, mely roz melegvezetővel; szecska, moha, fűrészpör stb. lesz kitöltve. Ezen belés, valamint nyáron, úgy télen is a légmérséklet egyenlőségét eredményezik.

A hátsó fal az ajtó által képeztetik, mely egyszerű 1" erős és zárral van ellátva. Az első oldalon két röp-lyuk van alkalmazva, az alsó 1"-nyire az alsó padozat fölött, a második a kaptár magos ságának első és második harmada között alulról számitva. A felső 3 1/2" hosszú és 3/4" magas, az alsó valamivel kisebb. Csak is a fölső szolgál a méhek rendes ki és bejárására, mely két finom, átlukasztott tolatyuvál tágítható, vagy szűkíthető és el is zárható, míg az alsó-röp-lyuk csak a legmelegebb nyáron nyitattik meg, hogy jobb lég-hozom eszközölthessék. Ezen alsó röp-lyuk kitünő szolgálatot tesz a herék kikergetése alkalmazásával, mikor ezek lefelé szorittatnak és ezen keresztül a szabadba vonulhatnak. A fölső röp-lyuk alatt egy röhid (deszka) és fölötté egy árnydeszka van alkalmazva. Mindkettő csuklókkal bir, hogy fel és lemoz gathatók legyenek.

Kivülről mérve a kaptár 29" magas, 17" széles és 19" mély; Ha ez fából van, czélszerű a romlás ellen olajfestéssel bevonni. A röpdeszkákat különböző színnel kell bemázolni, mely egymástól

Én láttam, én csodáltam őket, emléküket is könyvelt szemekkel bámulom.

Legyen e köny, legyen e pár sor örök tisztelem adója s honfűi kötelességem teljesítése...

1849. nyarán leverő hirekkel volt tele a lég, hatásukat Munkács is érezte. A város hazafias érzelmű polgárai aggódva néztek a jövőbe, balsejtelem lengte át gondolkozásukat beszédeiket...

„Jön a muszka, itt a muszka!”...

Ki az a muszka, milyen lehet az a muszka? Gondolkodva kérdém magamban még akkor. Aztán nemsokára megtudtam, — bár ne tudtam volna meg soha!

Augusztushóban szülőimmal a Munkácstól három kis mértföldnyire fekvő havasok tövében, a szolyva-hársfalvi fürdőben voltam.

A fürdővendégek lakszobáinak a sétaterre nyíló ajtóin egy-egy nemzeti zászlócska lengedezett. Így szokta ezt akkor a magyar. Egy kora reggel rémes hangon kiáltott be valaki az egyes szobákba:

— Le a zászlókkal, jönnek a muszkák; ott állanak a kapuban, a hosszú faszor végén.

Egy pillanat alatt eltűntek a zászlók — és a kik levették, a férfiak, csak bedobták a szobába, maguk pedig fel, a fürdő megetté bécrcznek. Védtelen, üdülést kereső férfiak voltak ezek, nem tartották czélszerűnek bevárni e szörnyetegeknek

és a kaptár színétől is elüt, ha ez nem történnék, úgy az egymáshoz közel állított kaptárak mellett a méhek eltévednek és így a méhes folytonos verkedés és küzdelem színhelye lesz.

A kaptár belülről 4049 köb. hüvelyk: magos-sága 27 1/2", mclysége 15 1/2", szélessége 9 1/3". Az első és két oldalfal belső fala rovátkosan, a tetőzet és a padozat simára vannak gyalulva. A kaptár és a padozat berendezése a következő: Mindkét oldalfalban belső berendezése a következő: Mindkét oldalfalban 5 pár, egymással teljesen átellenben levő 1/4" mély rovat van alkalmazva.

Az első pár, alulról mérve, 2"-nyire van a padlótól, a második pár 5 3/4" az elsőől, a harmadik 5" a másodiktól és az ötödik 5 3/4" a negyedik-től. Ezen felül marad még 2 3/4" tér mindegyik oldalfal 5 rovatkája 1/4" széles, úgy, hogy az öt együttvéve 1 1/4" tesznek. A legelső rovatkára párba kellő távolságban 2 gerendácska tolandó, melyre 1/2" vastag deszka a padló helyzetetik. Ezen padló az ajtótól az első fal fele mérve 5"-nyire az egész kaptár szélességét elfoglalja, míg a hosszának többi részében mindkét oldalt 1/4" kivágva van és elől két szöggel láttatik el, melyek 1/2" kiállanak. A padló alatti rész alsó ürnök nevezetik és a szemét, valamint a halottak fölvételére szolgál, melyek a padló oldalnyílásain keresztül lehullanak. Ezen ér az ajtó felé oda illő deszka darabban van elzárva, mely szükség szerint elvehető, hogy a szemétkuacs segélyével eltávolítható legyen a nélkül, hogy a méhek e miatt zavartatnának. A többi négy rovatkára 10—10 sejtgerendácska vagy keretecske lesz betolva; az első esetben Dzierzon-féle, a második esetben Berlepsch-féle systema szerinti méhészet-nek nevezetik.

E szerint minden egyleti kaptár négy emelettel bir, ha a méhek a gerendásc-kákat teljesen beépítik, úgy az egész sejt 5" hosszal és 9" szélességgel birand. A legelső gerendácska ugyan 5 1/4" van a padlótól, de a méh természetében van, hogy 1/4"-nyire marad a padlótól, tehát a sejtek itt is 5" hosszúak lesznek. Ha a gerendásc-kák helyett ráamákat alkalmazunk, úgy a sejtek 4 3/4" hosszúak lesznek; mert minden ráma emelet közt 1/4" köz marad, hogy a méh az egyik sejt-közéből a másikba könnyebben átjusson. A rámak előnye a gerendásc-kák fölött tetemes, mert eltekintve a méhek könnyebb közlekedhetésétől, a sejteket a méhek egészen az alól levő gerendásc-káig építik ki, honnan éles késsel kell azután levágni, mi a rámak használatánál elő nem fordulhat; itt minden sejt a legcsekélyebb sérülés nélkül azonnal elmozdítható. A legelső ráma emeletre 1 1/8" széles és 1/4" vastag tetődeszkácska lesz fektetve, miáltal a legelső, negyedik emelet az alól levő három emelettel teljesen elzáratik. Ezen felső emelet méz-ürnek nevezetik, míg az alsó három az ivadék-ürt képezi. A méz-ürbe beillesztett rámakra ismét egy tetődeszkácska alkalmaztatik, hogy a méz-ür az e felett levő 2 3/4" magas ürtől elzárassék, melynek az a czélja, hogy a működő kezének mozgását megkönnyítse.

Az összes alkalmazandó tetődeszkácskák nem lesznek a rámakba fektetve, hanem 1/4"-nyi léczeken nyugszanak, melyek közvetlen a rovatok fölé lettek erősítve. Ha a keretek beillesztettek, úgy az ivadék-ür, valamint a méz-ür is két kis ablakkal záratik el. Ezen két ablak csapokkal bir, melyek a kaptár rovataiba illenek és így előre és hátra tolhatók. Így az ivadék- és méz-ür elkülönítve tetszés szerint nagyobbítható, vagy kisebbíthető

híresztelt embereket, nehogy, mint szintén híre szállt, foglyokul hurczolják el őket.

Itt és ekkor láttam először muszkát. Vagy huszan voltak nagy, drabális lovakon, — csak utat tévesztve vetődtek a fürdőbe. De ha már ott voltak, megittak egy-egy kupa vizet és rá majd annyi „votkát.” — Aztán eltávoztak, keresni az elhagyott utat. Nem ártottak a légynek sem, nem, mintha szívők volt volna, hanem mert se szívők, se lelkük, se eszük nem volt; gyáva, önérzetnélküli gépek, melyeknek kerekét csak a kancsuka mozgatta.

Ezután haza mentünk a fürdőből; jobbnak véltük a fenyegetett időben otthon, a tüzhely körül örködni. És ideje volt, mert a Munkácsot időközben elárasztott barbár nép ragadozó ujjainak és példátlanul falánk gyomrának nyomait, így is ott találtuk, a feltört szobákban és kamarában. Elvittek és felfaltak mindent, még a mi nem is ember gyomrába való...

És e nép volt hivatta lomha tömegével elhomályosítani egy nemzet szabadságának derülő hajnalát, — porba tiporni honfi reménye viruló zöld ágát!...

És elhomályosította és porba tiporta!...

Az a gyászlepel, mely végezetre 1849-ik év aug. 13-al: „Világossal” hősvértől nedvesen a letiport haza fölé borult, befedte sötéten, reménytelenül e határszéli kis várost is... Az a bánattal átszótt árnyék, mit e lepel zordan maga

A fentebbi leírásból, minthogy e helyütt ez nem eszközölhető oly behatólag, hogy az asztalos azonnal ily kaptárt készíthessen, látható, hogy az egyleti kaptár minden föltételnek, mely csak bármely czélszerű méhalkástól megkivántatik, megfelel. S így a fa hason alaku méhalkásokhoz a legalkalmasabb anyag. Azonban még is a legkülönbözőbb anyagból is készíthető, mert a fő dolog csak az marad, hogy a belső ür alakja rendes derekszögű legyen és legalább egy méhes összes kaptárai ugyanazon méretekkel birjanak, hogy a rámak tetszés szerint bár melyik kaptárba alkalmaztathassanak. A méhészet előnye még nagyobb, ha az egész egylet összes kaptárai egyenlők, vagy egy vidék, sőt az egész országéi ugyan azon mérettel birnak.

Ily kaptárokat láttam Bánátban, melyeknek csak a külső keretei voltak fából készítve, ezek sással körülfontva és agyaggal betapasztva voltak. Belseje azonban pontosan a fentebbi leírás szerint volt készítve. Az Öttl-féle herceg-kaptárok szinte csak fa keretből állanak, melyekhez a sajtot szalmafonatakból készült oldalfalak erősítettnek. Ily kaptárokat mindenki a téli hónapok alatt készíthet, melyek végtelen csekély pénzbeli áldozatot igényelnek.

A lakosság egyrésznének érdekében bátorítottam e helyen kitüntetni mikép javítható a méhészet a mi által bizonyára szép mellék jövedelem érhető el.

A mondottakhoz még csak azt tudom, hogy a mozgatható sejtépítés segélyével csak félig-meddig jó esztendőben is könnyen lehet egy raj által 80—100 font, sőt még több mézet is termeltetni és végül késznek nyilatkozom minden méhésznek és méhkedvelőnek bármikor az itteni gyártelepen levő méhészetemben a mozgatható sejtépítmény kezeléséről behatóbb felvilágosítással szolgálni

fordította:
Wolfgruber.

Reflexiók.

Sárospatak, 1880. április 2.

Pataki körszemlénk a főiskola természetrajzi muzeumánál szakadt meg. Aggódoma közeledtünk ajtajához, attól tartva, hogy Búza tanár urat nem találjuk ott. De épen jókor jöttünk. B. ur fogad, óhajunkat ellette s felajánl egy sétát a természet 3 országában, — kövessük.

Furcsa vidékek ezek! — Száraz, illatukat vesztett virágok, gombostű-, csepű-, spiritus-department. Megvalósult örök béke. Élvezik itt együtt a lég, a föld, a vizek kibékült lakói. — Vajjon megérik-e azt az emberek is élve? — De ne csapjunk át a diplomatia hiu tünődéseire, hallgassuk B. urat, ki azon idylli életet festi, melynek színhelye a róna, kanyargó ereivel, a tavas vidék, a buzogányos nádasok, mely tájak hangulatát oly fenségesen irta meg Tompa. — Meghalljuk, hogyan él itt az uszó és gázló madarak nagy serege s a dús vízi növényzet egy külön világot. Aztán beszél a lombos erdők, ligetek vidám dalnokairól, melyeknek májusi koncertje oly fenséges lélekemelő!

Bizony, mi sokat is irigyelhetünk a madaraktól! — Egy epedő talán, a messze tájon, szárnyaikat óhajta. — Elég botorul. Sokat látta így, mit nem tudva; boldog. — Önök pedig hölgyeim, valószínűleg nyelveiket kívánák. Sietek megjegyezni, hogy nem maguknak, hanem — férjeiknek. — Mert, mint B. ur mondja: sok madárnak nyelve szarunemű; ezért izlése fejletlen; tehát nem lehet oly — válogatós. — Igen! a madarak ez okból

után vetett, Munkács lakóinak nem rég hazafiu remény s örömtől derült arczain csak honfíbut, honfíkeservet takart!...

És hogy maróvá válják e keserű csordultig teljék a pohár: azt is átkellett e kis városnak szenvedni, hogy hazája legjobbjait rabláncokban lássa utczáin végighurczoltatni...

Munkács vára a szabadság hőseinek rabháza lett!...

Egy komor, siró őszi napon hosszú kocsi-sor vonult végig Munkács utczáján, két oldalán fegyveres poroszok, benn néma, hallgatag bilincselte férfiak... lecsüggött fölvel merengők: talán az eltűnt dicsőség romjain, — vagy a láthatlan jövő sötét sejtelméin...

Kitudná, megmondani!

Elvonultak — és lettek odafenn a sziklavar mélyén: rabházának rabgyermekai...

Ez volt, ilyen volt az én gyermekkoromból vidámról nagyon szomorúvá vált — két év.

Ez volt az én gyermekkorom hazám: Munkács szép történeti multjához egy, gyenge kezekkel ecsetelt vonáska...

Tarnóczy Tivadar.

(Vége.)

mindenesetre jobb férjek lehetnek, mint a férfiak. — Önök szives nőolvasóim sokra becsülnék még éles látásukat is. — Oh nem azért gondolom ezt, mintha kegyeteket „bizalmatlanság“-gal vádolnám, hanem csak azért, hogy mindig láthassák — férjeiket.

Hallunk aztán az illatos rétek tarka pillangóiról; mint szállanak ezek virágról virágra. — Önök hölgyeim, rögtön készek a perujításra s mondják: „Mint a férfiak“. — „Oh nem“ — feleljük rá — „mint a nők“. — No de higgyék el, létrejöhet köztünk az egyezés, — hogy: „együnk sem jobb a másikkal.“ — Az édes kelyheken méhikék is zsonganak. Ezekről is beszél B. ur. Elmondja, hogy a méh potrohgyűrűiből izzadja ki azt a viaszot, melylyel a nagymama úgy végig kenegeti azt a pászmás czérnaszálat, még se tudja befűzni. De tán nem is élne a nagymama viasz nélkül. — Hiába! nem tud ő azokhoz a cifra varrógépekhez, mikhez viasz se kell. — Ő még akkor bálozott, mikor örültek a lányok, ha megszürták ujjajukat a ruhavarásnál, azt hívték, hogy ekkor fognak jól mulatni benne.

Szól aztán B. ur a méh-, hangya-, természet-államról. — Ezek birják eleitől fogva azt, miért az emberek annyit harcolnak; fegyverrel úgy, mint szellemileg; t. i. egy üdvös államszerkezetet. — Kiket tiportak ők el, hogy megalkossák közös létezésük e formáját? — Ki fejtegeti nekik, hogy mi az a „culturjogállam“? — S ők élnek együtt; királyné, here, dolgozó stb., nem hágya át egy sem a maga és mások jogkörét, — teljesítve mindenik azt, mit az ő culturájuk igényel s megkövetelve a véradót, mit a közönség jóléte megkíván. (Herék megöletése, — a királynék közül csak egy maradhat élve.)

Nézzük hölgyeim! ez itt az éjjeli mecsér. (Szentjánosbogár.) — Ugy-e lepte már meg önöket az alkony erdőben, a szabad természet ölében, — földön vagy kiránduláskor? — Alázózlott a sötétség. Mély csend volt. Egy egy elkésett madár zörrenté csak az ágakat, fészket keresve. A távolból hazatérő nyáj kolompja hangozék. Szétáramlott a balzsamos levegő, keblüket úgy emelte valami... Oh mily kedves látvány ilyenkor a szemnek az a violaszín tűz a bozóttan?... Mint egy biztató reménység a sötét jövőből, úgy ragyognak felénk e fénypontok. Futunk hozzájuk; megtudni: hogy mik lehetnek?... S egy kis bogár mind, az „éjjeli mecsér“, melynek végso tsgyűrűi világítanak. — Közöttük is „szebb“ a nőnem. — Fényük szebb, csillogóbb, — de „szárnyuk“ nincs; — míg a himeknek ez van, melynek birtokában — szabadabak. — Épen úgy mint a férfiak; csak hogy szárny nélkül. — Hát úgy van az! „Szent Johanna“ nem juthat el oda, ahova „Szent János“; de annál többet vonz magához. S így helyreáll az — egyenleg.

Megemlékezik aztán B. ur a mohokról, az erdők bársonyszőnyegéről, mely a gyöngébb növényzet gyökerét védi s melyen oly édes megpihenni a zöldben, egy kirándulás fáradsága után. Beszél sok virágról, mikkel pompázik egy — diszkert vagy a mező. — A tulipánokat említve, mint jó hazafinak neki is van egy honmentő óhaja: visszakívánja azon kort, midőn oly nagy értékük volt Hollandiában. — Ekkor, szives nőolvasóim, bizonyosan önök fizetnek ki az ország minden adósságát — tulipán-hagymával. — Azt is meghalljuk, mi önökre, hölgyeim, — de általuk ránk is, józanságunk érdekében igen fontos: hogy milyen a jó — gomba?

Aztán ezt nézzék. Ez nagybecsű növény. Ez az „izlandi zuzmó“. — Ebből, de meg: bodza-, hársvirágból-, pemetefűből stb., fő a jó — herbathee. — Jó ezt tudni kérem. — Könnyen megcsik, hogy köhint egyet, kettőt a férj uram; — meg az anyjuk is, a küszöbön túl, meg a kamarában, ha eddig kiviheti. — Oh tudnák csak, hogy használ az a házi orvosság, amit a „kis feleség“ készít? — Hallgassák hát B. urat, most néhány gyógyfüvet sorol elő. — Annyival is inkább, mert már a pesti orvosok sem engedik, hogy üléseikről, az itt bemutatott gyógyászati vívmányokról irjanak a lapok. — Hát okosan is teszik. Tartsák meg maguknak a tudományukat. Mi nem bánjuk. Van nekünk ugyanis két kedves urnónk, kik kisebb bajainkon segítenek. A komolyabbakkal persze rohanunk; — de ők is küldenek — orvoshoz. — Az egyik „Argentí“-ből homeopathice gyógyít. A másik sajgó sebekre ad kitűnő „flastromot“. — Akad ugyan olyan patiens is, ki midőn házuknál gyógyulást keres: újabb bajjal, megsebezve jön el. De megnyugtató lehet e bajok forrásaira nézve az, hogy ezerannyi jót tehetnek idővel a néni, mama, nagymama öröklött szereivel, mint amennyit egnéhányan ártottak.

Aztán beszél B. ur a retek és salátáról. — Jegyeztek meg ezt hölgyeim s vegyétek hasznát otthon! Mert bizony nagy keserűség az, mikor a férj azzal jön haza: „Feleség! — X-nénél már én salátát is ettem; nektek még az sincs!“ — Szól B. ur a kaucsukfáról, melynek tejnedvéből a légen szárad ki az a kaucsuk, mely egy-egy medaillon alakjában annyi ereklényket rejteget. Sok emlék készül belőle is. — Ennek való. — Önbecse nem nagy; csak a hozakötött érték teszi drágává. — Megemlékezik aztán a kakaocserjéről, melynek babjaiból cukorral vegyítve készül a csokoládé. Itala sok nőnek, ki azt tartja, hogy arczának sima hamvát veszélylyel fenyegeti a — kávé.

Hallunk a pamuthokorról is s hogy miként szolgáltatják a bokrok érett magtokjai a pamutot. — „Oh pamut! kedves egy pamut!“ — Kiáltanak sokan tisztelt nőolvasóim, ha érzéseiket eltitkolni sokszor természetük nem volna. — Önöknek mutatni azt, hogy örülnek, hogy valamiben kedvüket találják, — mutatni rokonszenvüket személyek — vagy dolgok iránt: sokszor nem szabad; mert ez nem „előkelő“, néha „nem is lehet“. — Fogadják főleg azok, kikre az előbbi állhat, mély részvétűket. Mert azon bilincsek, melyek a kedélyt, ennek természetes nyilatkozásait félszeg elvekkal fogva tartják; igen kínosak lehetnek. — De követtem el bár a „lázítás“ — és „titoktörés“ bűnét, tolmácsolom én önöket is, kiknek tiltva a mosoly s a részvét a közörműben; kiáltom helyettük is: „Oh pamut! kedves egy pamut!“ — Meghitt tanuja annak az egész titkos, gyönyörű életnek, melyet egy leánya képeletében él. — Kifogyott száladal szakad meg s ezzel együtt lesz újra felvéve az ábrándok kedves fonala. — S ezért részesül nagy kitüntetésben az az ifju, kit oly kegyre méltat egy nő, hogy: „együtt gombolyít véle — pamutot“.

Aztán beszél B. ur a drágakövekről. Bizony szépek ezek. Régiségtárakban, ékszerboltokban el-elgyönyörködünk bennük. Sok színükkel csak úgy ragyognak a remek párták, boglások, mentecsatok s különféle ékszereken. Önök is szeretnek ilyeneket vásárolni, tisztelt nőolvasóim; figyeljék meg tehát B. urat, ki arról szól, miben különbözik az utáncsináltak a valódiaktól? (Szin, fény, sugártörés, keménység, hasadás iránya, aránysúly, törési felület.) A drágaköveket különféle fémlegekkel kevert üveggel is szokták utánozni, vagy kisebb értékűekkel összeforrasztani. Színüket, fényüket pedig alátett ezüst- vagy aranyfűst-, réz- vagy ötlemezzel is emelik. — Ezért a leghibátlanabbak azok, melyek „a jour“ (átlátszón) vannak befoglalva; — alsó és felső részük egyaránt szabad. Míg a szekrényes befoglalás, hol a kö alja nem látszik, legtöbbször hibákat (törés, felhők, por, homok stb.) rejteget. — A „keleti“ és „nyugati“ megjelölés nem mindég a találsi helyre vonatkozik, hanem a szépség bizonyos nagyobb fokán szokták a drágaköveket „keleti“-eknek nevezni. Így a különös szép színjátéku opált is, bár opál keleten nem található, sokszor „keleti“-nek mondják. — A régiak a szebbeket „férfi“, a kevésbé szépeket „női“ drágakövekként is hívták. (Az ókor férfiai tehát arrogansabbak voltak.) S B. ur aztán, megpillantván önök, Czili k. a. ujján ragyogó gyűrűjét, mely legközelebbi névnapi meglepetés s melynek küldője előtte még mindig ismeretlen, azt kérdezi kegyedtől: „Megengedi-e nagysád, hogy kitaláljam e gyűrű ajándékozójának nevét?“ — „Szívesen“ — válaszolja erre — „ugyis régen vágyom ezt tudni.“ — „Gábor“ — szól B. ur. S felfedve a titok. — „Igazan lehet“ — gondolja kegyed magában s elpirul; ajkára nem jön egy szó, melylyel zavarán erőt vegyen. B. ur már-már bánni kezd, hogy oly kiméletlen volt, de kegyed szerencsére vissza iyeri higadtságát s leplezett örömmel tudakozza tőle, hogy „Honnan gyanítja azt?“ — „Egyszerű a mgyarázata“ — hangzik a felelet. „Gyűrűjében, mint látom: granát, — ametiszt, — beryll, — opál — s rubin vannak foglalva egymásután; ezek kezdetűi együtt adják e nevet: „Gábor.“ Szokásos kulcsa a titoknak ily alkalmi ajándékoknál. Néha pedig csak a nevek kezdetűi vannak így jelölve. Különböben egy „opál“-os ékszer láttára is jogszerűen törhet fel e sóhaj: „Ó Pál!“ — s ha még így sóhajtának is: „Ó smaragd!“ „Ó topáz!“ „Ó beryll!“ „Samu, Tóbiás vagy Bőrczire emlékezve: az lehet ménteségük, hogy „ajtatokodnak“ s az „apostolokra“ gondoltak. A középkorban ugyanis minden apostolnak egy-egy drágakő nevét adták jelképesen smaragd: János, — topáz: Jakab, — beryll pedig Tamás volt, a „kétkezdés“ apostola. — Ha e szokás ma is fenállana. beszédeinkre sokszor elmondanák: „Óh beryll! óh beryll!“ — S méltán!

Hallunk aztán a porcellán-földről, mely egy szép service alakjában fő főbüszkesége sok háziasszonyoknak. De nem is lehet rájuk nézve emlékeztetesebb bántalom, mint hogyha valaki a 12 vagy 24-es számmal képviselt teljességen ejt csorbát. Ezt nem pótolhatja ki néha sem Herend, sem Sevres, sem Karlsbad. — Szól még B. ur sok mindent; úgy az apró kavicsról, melyet egy kis patak messze hőmpolyget, valamint az óriás szirtekről, melyek a bércek ormán, a fellegek közt daczolnak viharral, századokkal; a különféle közetekről, ezek eredetéről stb. De tovább nem hordozom önöket itt, a sziklák országában; nem azért, mintha nem rokonszenvezném azon, izléssel melynek ideálja talán: „Berend Iván“ s nem találnék elég vonzót p. o. a „fekete gyémántok“-ban, elég érdekeltséget az „asphalt“-ban (kivált ha szép közönség hullámzik rajta), vagy egy csibukszár remek „borostyánkő“-szopókáján s elég nagyszerűt egy sóaknában (melynek mélyében a munkások méclángjai rezegnek s a tompa csákányütések mintegy tulvilágról kongnak fel) s elég izgalmost egy aranybánya földalatti meneteiben, tárnáiban: de már nyomasztó lehet ez a muzeumi levegő, siessünk a szabadba. Tekintsük meg a főiskola kertjét. Utunkba vethetünk egy oldalpillantást a főiskola udvarára s környékére.

Mesarithim.

